

Araştırma Makalesi/Research Article**Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Trabzon
Büyükşehir Belediyesi Örneği*****Participatory Mechanisms in Local Governments and Trabzon
Metropolitan Municipality Example*****Oğuzhan ERDOĞAN*****Öz**

Yerel yönetimler, kamu yönetiminin vatandaşa hizmet veren en yakın birimidir. Bu birimler vatandaşların günlük hayatta karşı karşıya kaldıkları sorunlara çözüm üreten kurumlardır. Yerel yönetimler, demokrasinin hayata geçirilmesi ve toplumda kök salması içinde en uygun kuruluşların başında gelmektedir. Günümüzde yerel yönetimler ile yerel demokrasi ve katılım kavramları iç içe geçmiş durumdadır. Yerel yönetimler ve vatandaşlar arasında katılım yoluyla gerçekleşen iletişim ise etkili ve demokratik bir hükümet yapısının oluşmasına ön ayak olmaktadır. Yerel düzeyde sağlıklı bir şekilde işleyen demokrasi, alınan kararların etkin bir şekilde alınmasını, yerel halkın karar alma süreçlerine aktif katılımını ve alınan kararların yerel halkın katılımı ile uygulanması sonucunda verimlilik ve üretkenliğin toplumun tüm katmanlarına nüfus etmesine yol açmaktadır. Diğer taraftan, yönetim ilkelerinden olan şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik için yerel yönetimlerde katılım bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerelde alınan kararlara halkın katılımının sağlanmadığı süreçlerde ihtiyaçlar ve sorunlar doğru tespit edilememekte ve uygun yerel kamu politikaları geliştirilememektedir. Yanı sıra, yerel yönetimlerde katılımın eksik kalması yerel kamu politikaların halk tarafından sahiplenilmesini, sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini de imkansız hale getirmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de yerel halkın hangi katılım yöntemlerini kullandığını Trabzon Büyükşehir Belediyesi örneğinden hareketle anlatılacaktır. Buradaki amaç, mevcut katılım yöntemlerini incelemek; halkın ve yerel yönetimlerin bilinç düzeylerini ve tutumlarını ortaya koymaktır. Katılımcı, açık ve şeffaf bir yönetim olarak kendini konumlandıran Trabzon Büyükşehir Belediyesi özelinde tüm belediyelerin yerel yönetimlere vatandaşın katılımını teşvik edip-etmediği konusunda bir örnek oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Katılım, Demokrasi, Yönetişim, Kent Konseyi.

Abstract

Local governments, as the closest service unit of public administration to citizens, are institutions that provide solutions to the problems citizens face in everyday life. Local governments are at the top of the list of the most appropriate institutions for democracy to be passed on to life and society. Today local governments and local democracy and participation concepts are now intertwined. The interaction between local governments and citizens is

Geliş Tarihi/Received: 07.08.2019 - Kabul Tarihi/Accepted: 17.10.2019

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, TBMM Kamu Denetçiliği Kurumu, Danışman, oerdogan@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3809-6688.

leading to the formation of an effective and democratic government structure. Democracy functioning at a healthy level at the local level ensures that the decisions taken are taken at the most effective scale, the active participation of the local people in the decision making mechanisms and the implementation of the decisions taken with the participation of the local people, the productivity and productivity are distributed to all layers of the society. On the other hand, participation in local governments is a must to ensure transparency, accountability and effectiveness, especially governance principles. As long as local people do not participate in the decisions taken by the active people, the needs and problems will not be determined correctly and policies will not be developed to meet these needs and problems. Also, as long as the participation in local governments is incomplete, it will become difficult for the local people to take ownership of the local policies and to ensure their continuity and sustainability.

In this study, which uses the methods of participation of local people in Turkey, Trabzon Municipality will be explained Starting from example. The aim here is to examine the existing participation methods; and to raise awareness and attitudes of the people and local governments. Trabzon Metropolitan Municipality, which positions itself as a modern, open and transparent management of participation, will set an example of whether all municipalities encourage citizen participation in local governments.

Keywords: Local Governments, Participation, Democracy, Governance, City Council.

GİRİŞ

Yerel yönetimler, vatandaşların sorunlarının çözümünde halka hizmet veren en yakın kuruluşlar olarak önemli işlevlere sahiptir. Merkezi yönetimin, bürokratik oligarşiyi güçlendirmesi, kırtasiyeciliği arttırması, kamu hizmetlerinin dağıtımında ve dağılımında adaletsizliğe yol açabilmesi toplumların yerel yönetim kuruluşlarına verdiği önemin artmasına yol açmaktadır. Bu çerçevede son yıllarda yerel yönetimlere ülkeler tarafından verilen değer ve atfedilen önem giderek artmaktadır. Bunun sonucu olarak da yerel hizmetlerin daha etkin ve hızlı görülmesinde, halkın demokrasi ve siyasi kültür düzeyinin geliştirilmesinde ve yerel demokrasinin güçlendirilmesinde yerel düzeydeki vatandaşların katılımı önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel katılım, en genel anlamıyla halkın yerel politik karar alma süreçlerine katılmasıdır. Vatandaşlar, seçme ve seçilme hakkı, parti üyeliğinde ve seçim kampanyalarında bulunma gibi geleneksel katılım mekanizmaları ile yerel yönetimlerde söz sahibi olabilmektedir. Ancak 21. yüzyılın teknoloji ve bilim çağı olması bu mekanizmaların yetersiz kalmasına yol açmaktadır.

Günümüzde vatandaşlar, e-devlet, e-belediye uygulamaları, katılımcı bütçeleme, geri çağırma, yerel girişim, kent konseyleri, referandum, yerel topluluk meclisleri, mahalle meclisleri, gibi çeşitli katılım mekanizmaları ile yerel yönetimlere aktif olarak katılabilmektedir. Sivil toplum kuruluşları da vatandaşların yönetime katılımını sağlamak için bir takım projeler ve uygulamalar ortaya koymaya çalışmaktadır (Kaypak, 2012: 172). Burada önemli olan nokta vatandaşların kendilerini ya da yaşadıkları toplumu ilgilendiren bir karar alındığında ve sorunlarının çözümünde söz sahibi olabilmeleri ve belirli bir sorumluluk çerçevesinde yöneticilerle iletişim ve etkileşim halinde bulunabilmeleridir.

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL KATILIM

Küreselleşme ve yerelleşmenin zorunlu sonucu olarak dünya genelinde yaşanan dönüşümler ve kamu yönetiminde gerçekleştirilen reformlar, kamu hizmetlerine olan

gereksinimi arttırmış; bu çerçevede özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan büyük yıkım, beraberinde yeniden yapılanmayı da getirerek; kentlere ve yerel kamu hizmetlerine olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde yerel yönetimler de hızla önem kazanmıştır.

Tarihi geçmişine bakıldığında yerel yönetimleri, devlet kavramının ortaya çıktığı Mezopotamya'nın ilk tarım toplumlarına kadar getirmek mümkündür. Ancak Antik Yunan da "site" ya da "polis" denilen kent-devletleri ile Roma döneminde "municipe"ler yerel yönetimlerin ilk örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Çiçek, 2014: 55). Modern anlamda yerel yönetimler ise Avrupa'da feodalitenin yıkılmasıyla birlikte kurulmaya başlayan ulus devletler ile birlikte şehirlerin yeniden ekonomik olarak güçlenmesiyle inşa edilmiştir (Sobacı & Köseoğlu, 2016: 13). İlk belediye terimi, 1789 yılında Fransa'da kullanılmıştır. Belediyeler ilk tüzel kişiliklerini 1835 yılında İngiltere'de kazanmıştır (Keleş, 2000: 29-33). Dünya genelinde ülkelerin devlet yapılanmalarını iki temel üzerinde inşa ettikleri görülmektedir. Bunlardan birinci merkezi yönetim, diğeri de yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler merkezi yönetimin dışında kalan, yerel toplulukların, vatandaşların gündelik hayatta karşılaştıkları sorunları çözmeye çalışan ve bunun içinde yerel kamu hizmetlerinin sunumunu gerçekleştiren birimlerdir (Tortop, 2006: 16). Başka bir ifadeyle yerel yönetimler vatandaşlara en yakın hizmet veren kuruluşlar olarak merkezi yönetime ait bir takım yetki, görev ve sorumlulukların merkez dışında merkezi yönetimden ayrı kamu tüzel kişiliğine sahip özerk kuruluş olarak tanımlanmaktadır (Sakal & Meriç, 2005:11). Yerel yönetimlerin vatandaşlar için önemi ise yerel ihtiyaçların daha kolay ve hızlı tespit edilmesi, demokratik katılımın sağlanması, yerel kamu hizmetlerinin görülmesinde etkinlik, etkililik ve verimliliğe daha uygun bir imkân tanınmasından kaynaklanmaktadır (Akay, 2010: 4). Diğer taraftan yerel yönetimler bugün demokrasinin uygulama alanlarıdır. Yerel yönetim kuruluşlarının temelinde yerel demokrasinin değerleri yatmaktadır (Yaylı & Pustu, 2008: 135). Demokrasi ve yerel katılım kavramları bugün yerel yönetimlerle iç içe geçmiş kavramlardır. Çünkü yerelde işleyen bir demokrasi kararların etkin bir şekilde alınıp; uygulanmasını da sağlamaktadır. Bununla birlikte, yerel yönetimler hem demokrasi kültürünün toplumda gelişmesini hem de halkın yerel yönetimleri denetleyebilmesini sağlamaktadır (Akay, 2010: 4).

Yerel demokrasi kavramı, Avrupa Kentsel Şartında, "Yerel politik yaşama halkın katılımının sağlanmasını temin için; vatandaşların yerel yöneticileri, özgür ve demokratik olarak seçebilme hakkının olması, halkın yerel, siyasi ve idari konularda belirleyici olması, toplumun geleceğini etkileyen her tür projede halka danışması ve gençlerin toplum yaşamına katılımının yerel yönetimlerce sağlanması" olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanım da ise yerel demokrasi vatandaşların yerel karar alma süreçlerine katılımıdır (Pustu, 2005: 127). Bir ülkede yerel demokrasinin var olabilmesi için bazı temel şartların var olması gerekmektedir. Bunlardan birincisi, yerel yönetimlerde vatandaşlar tarafından seçilmiş temsilcilerin karar verme sürecinde etkili olması gerekmektedir. İkincisi, seçilen bu temsilciler, seçmenlere ve kamuoyuna karşı sorumlu olmalıdır. Üçüncüsü, yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği faaliyetler ve etkinlikler hakkında vatandaşlar bilgi sahibi olmalı ve toplumun genelini ilgilendiren konulara halkın katılımı sağlanmalıdır. Dördüncüsü ise vatandaşların yerel yönetimleri denetleyebilmesinin önü açılmalıdır (Kalabalık, 2005: 148).

Tablo 1. Yerel Katılım Süreci

Yerel Katılım Aşamaları	Yerel Katılımın Alanları	Yerel Katılımın Niteliği	Yerel Katılım Mekanizmaları
-Gündem Belirleme ve Kamuoyu Oluşturma -Karar Alma ve Uygulama -İzleme, Ölçme, Değerlendirme ve Denetleme	-Kent vizyonu -Kent Bilinci -Kalkınma Planları -Stratejik Planlar -İmar Planları - Büyük Alt ve Üstyapı Yatırımları -Sosyal Hizmetler -Kültür ve Sanat Faaliyetleri -Yerel Ekonomik Faaliyetler ve Bütçe -Basın ve Halkla İlişkiler	-Şikâyet ve Talepleri Almak -Bilgi Vermek -Onaylamak -Denetleme İmkânı ve Yetki Vermek	-Kent Konseyi -Referandum -Yerel Girişim -Forumlar -Katılımcı Bütçeleme -Geri Çağırma -Halkın vetosu -Mahalle Meclisleri -İhlal Bildirme ve Bilgilendirme Hakkı -Dilekçe Hakkı -Topluluk Anketleri -Sosyal Medya -E-devlet Uygulamaları

Kaynak: İzci, 2014: 33.

Yerel yönetimlerde katılım mekanizmaları başka bir ifadeyle yerel demokrasi uygulamaları ile birlikte yerel yönetimler tarafından alınan kararların kalitesi artmaktadır. Yerel katılım toplumsal uyumsuzlukların çözümüne katkı sağlamakta ve uzlaşma kültürünü beslemektedir. Yerel katılım yoluyla alınan kararların ortak anlayışı içerisinde barındırması nedeniyle toplumun desteğini kazanma ve kolayca uygulanma imkanına sahiptirler. Yerel katılım vatandaşlar arasındaki iletişim kanallarını çeşitlendirmekte ve birlikte yaşamaya imkân vermektedir. Katılım yerelde yaşayan vatandaşların birbirlerinin sorunlarından haberdar olmalarını sağlamakta, şeffaf, hesap verilebilir ve meşru karar alma süreçlerini desteklemektedir. Devlet ile vatandaşlar arasındaki karşılıklı güven duygusunu arttırarak demokratikleşme sürecine katkı sağlamaktadır (Akay, 2010: 4). Yerel katılımın yukarıda saydığımız faydaları çerçevesinde dünya genelinde ülkeler, yerel inisiyatif, referandum, geri çağırma, katılımcı bütçeleme, halkın vetosu, kent konseyleri, mahalle meclisleri, meclis toplantılarına katılım, dilekçe hakkı gibi çeşitli yerel katılım mekanizmaları ile birlikte vatandaşların demokrasiye katılımını teşvik etmektedir.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA YEREL YÖNETİMLERE KATILIM

Siyaset dar anlamıyla çatışan çıkarların uzlaştığı alanı ifade etmektedir. Siyasetin doğal olarak insanın var olduğu bir ortamda çatışmaların uzlaşma ile sonuçlanmasında vatandaşların politik yaşama katılımı önemli bir yer tutmaktadır. Vatandaşları bir araya getirerek onları en kolay şekilde yerel politik karar alma mekanizmaları içerisine dahil edebilecek yerlerin başında ise yerel yönetimler gelmektedir (Mutlu, 2015: 476). Türkiye'de vatandaşların yerel karar alma sürecine katılımını teşvik etmek için kent konseyleri, belediye hizmetlerine gönüllü katılım, stratejik plan, meclis toplantılarının canlı yayınlanması, e-belediye uygulamaları, referandum, mahalle ve muhtarlıklar, hemşerilik bilinci, meclis toplantılarına katılım, bilgi edinme ve dilekçe hakkı, açık kapı politikası gibi çeşitli mekanizmaların oluşturulduğu görülmektedir.

Mahalle ve Mahalle Muhtarlıkları: Belediye Kanununun 9. maddesine göre, “Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilmektedir. Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkileri yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür. Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlamakta; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurmakta ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışmaktadır.” Muhtarlar sorumlu oldukları mahallelerin sorunlarının çözümünde vatandaşların müşterek istek ve taleplerini dikkate alarak büyük destek sağlamaktadır. Özellikle belediyeler mahallelerde yapılan ya da yapılacak hizmetlerde muhtarların görüşlerini de alarak bir nevi mahalledeki vatandaşların tümünün yerel politika sürecine katılımını da teşvik etmektedir.

Hemşehri Hukuku: 5393 Sayılı Belediye Kanununun “Hemşehri Hukuku” başlıklı 13. maddesi’ne göre “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapmak zorundadır. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşlarının ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler almaktadır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her birey, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.” Vatandaşların içinde yaşadıkları kente sahip çıkması ve yönetime katılması hemşehrilik bilincinin gelişmesine bağlıdır. Kentlilik bilinci ve kentsel aidiyetin geliştirilmesi de hemşehrilik bağı ile mümkün olabilmektedir. Öyle ki 23 Haziran 2019 tarihinde tekrarlanan İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçimlerinde partiler seçim stratejilerini hemşehrilik bağları üzerinden çalışmalar yaparak belirlemişlerdir. Özellikle taşra-İstanbul ilişkisi içinde yaşatılan ortak değerler üzerinden hemşehri dernekleri ve oluşumları ile temas kurularak vatandaşların politik karar verme sürecine katılımlarının önemi vurgulanmıştır.

Belediyenin Görev ve Sorumlulukları: “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulmaktadır. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşük ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanmaktadır (Belediye Kanunu, madde 14).” Böylece yerel yönetimlerin hizmet sunumunda vatandaşlar arasında ayırım yapamayacağı belirtilmektedir. Yerel yönetim kuruluşlarının tüm vatandaşlara eşit mesafede durması kentin tüm dinamiklerinin yerel politik karar alma süreçlerine katılımını da teşvik etmektedir.

Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları: “Belediye, vatandaşların belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilmektedir (Belediye Kanunu, madde 15).” Bu uygulama son yıllarda sıkça yapılmaktadır. Yerel yönetim birimleri yaptıkları kamuoyu araştırmaları ile vatandaşların belediyelerden beklentilerini öğrenebilmekte ve vatandaş memnuniyetini sorgulayabilmektedir.

Belediye Meclisi Toplantıları: “Belediye meclisi toplantılarının yeri ve zamanı vatandaşlara duyurulmaktadır. Meclis toplantıları kamuoyuna açıktır. Meclis başkanının veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kapalı oturum yapılmasına karar verilebilmektedir. Her ayın ilk günündeki belediye meclis gündemi belediye başkanı tarafından belirlenerek en az üç gün önceden üyelere bildirilmekte ve çeşitli yöntemlerle halka duyurulmaktadır. Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulmaktadır (Belediye Kanunu, madde 20, 21 ve 23).” Meclis toplantılarının kural olarak vatandaşlara açık olması kendilerini ilgilendiren konularda ne gibi kararların alındığının bilinmesi ve sorunların birinci elden ilgili yetkililere iletilmesi açısından önemlidir. Bununla birlikte vatandaşların bu toplantılara katılabilmeleri kulaktan dolma bilgilerle hareket etmelerini engelleyerek konu hakkında gerçekçi bilgilere ulaşmalarını da sağlayabilmekte ve toplantıda sordukları sorularla meclis kararlarını etkileyebilmektedir (Yalçındağ, 1996: 136).

İhtisas Komisyonları: “Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilmekte ve görüş bildirebilmektedir. Komisyon raporları açıktır, çeşitli yollarla halka duyurulmakta ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilmektedir (Belediye Kanunu, madde 24).” Vatandaşların kendilerini ilgilendiren sorunlar ile ilgili görüş beyan etmeleri, kendi sorunları ve önerilerini komisyonlarda dile getirmeleri meclis kararlarını da etkileyerek vatandaşların aktif katılımını mümkün kılmaktadır.

Stratejik Plan: “Belediye başkanı, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programını hazırlayıp belediye meclisine sunmaktadır. Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanmakta ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girmektedir (Belediye Kanunu, madde 41).” Bir nevi o yerel yönetim biriminin ve kentin aynası olan stratejik planlar kentin tüm paydaşlarının aktif katılımı alınarak hazırlanan ortak metinlerdir. Bu açıdan stratejik planlar vatandaşların katılımını artıran en önemli uygulamaların başında gelmektedir.

Kent Konseyi (Madde 76): 5393 Sayılı Belediye Yasası ile kurulmuş olan Kent Konseyi, “Kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışmaktadır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlamaktadır. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilmektedir (Belediye Kanunu, madde 73).” Kentteki tüm paydaşların ortak akıl oluşturmak amacıyla oluşturduğu kent konseyleri

toplumda çok sesliliğe yol açmakta ve vatandaşların politika yapım sürecine dâhil edilmesini sağlamaktadır. Kent konseyleri kadın, muhtar, emekliler, çocuk, gençlik, engelli ve yabancı meclisi gibi çeşitli çalışma gruplarından oluşmaktadır (Erdoğan, 2019: 211)

Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürülülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulamaktadır (Belediye Kanunu, madde 77).” Böylece belediyenin koordinesinde vatandaşlar sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel pek çok alanda gönüllü olarak çalışabilmektedir (Çetinkaya & Korlu, 2012: 100).

Referandum: Referandum uygulaması özellikle son yıllarda yerel yönetimler tarafından sıkça uygulama alanı bulmaktadır. Belediyeler tarafından gerçekleştirilen imar çalışmaları, büyük alt ve üst yapı yatırımları ve vatandaşları ilgilendiren önemli karar ve yatırımlar konusunda vatandaşların aktif katılımını sağlamak için çeşitli referandumlar gerçekleştirilmektedir (Erdoğan, 2019: 210). Örneğin Burdur İlinin Bucak İlçesinde “belediye, kent meydanı ve çevresi yayalaştırma, kentsel tasarım projesi” 28 Aralık 2018 tarihinde referanduma sunmuştur.

Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı: Türkiye’de 1982 anayasası ile birlikte vatandaşlara bilgi edinme ve dilekçe hakkı tanınmıştır. Bu kapsamda vatandaşlar dilek ve şikâyetlerini ilgili kurumlara yazılı veya sözlü olarak iletebilmekte, kendilerini ilgilendiren konularda bilgi isteyebilmektedir. İlgili yerel yönetim kuruluşları vatandaşların bilgi edinme dilekçelerine 30 gün içerisinde cevap vermek zorundadır.

Açık Kapı Projesi, Kamu Denetçiliği Kurumu, CİMER: İçişleri Bakanlığı tarafından uygulamaya geçirilen “Açık Kapı Projesi”, vatandaşla-devlet arasındaki iletişimin sağlanması, vatandaşlardan gelen talep ve şikâyetlerini daha etkin ve hızlı bir şekilde alınarak sonuçlandırılması amacıyla oluşturulmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), 1982 Anayasasının 74’üncü maddesinde yer alan, “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler” hükmüne istinaden, 6328 sayılı Kanun ile kurulmuş, anayasal bir kurumdur. KDK, 6328 sayılı Kanunun 5. maddesi gereğince “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla...” görevlendirilmiştir. Bu kurum, hakkaniyet temelinde, kamu hizmetlerinde “iyi yönetim ilkelerinin işlerlik kazanması ve halka karşı sorumluluk anlayışı temelinde bir denetim mekanizması olarak altı yıldır faaliyetlerini sürdürmekte, halkın ücretsiz avukatlığını yapmakta ve aldığı kararlar ile idareye yol göstermektedir (www.ombudsman.gov.tr).” CİMER ise vatandaşlardan gelen ihbar, şikâyet ve taleplerin topladığı, çözümlerin üretildiği bir halkla iletişim uygulamasıdır. Türkiye’de uygulanan tüm bu ve buna benzer uygulamalar vatandaşların aktif katılımını sağlayarak iyi yönetim ilkelerinin gelişmesine katkı vermektedir.

Yerel Gündem 21: Gündem 21, 1992 yılında Rio de Janeiro’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda kalkınma ve çevre arasındaki dengenin kurulmasını hedefleyen, iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesini

önceleyen, halkın ve sivil toplum kuruluşlarının etkin bir biçimde katılımının sağlanması gereği vurgulayan ‘Sürdürülebilir Kalkınma’nın uygulamaya geçirilmesine yönelik somut bir küresel eylem planıdır (Emrealp, 2005: 16). Yerel Gündem 21, 1992 yılından bu yana, Türkiye’nin de için de bulunduğu yaklaşık 135 ülkede uygulanmaktadır (Karakuzulu, 2015: 403).

Bunun yanı sıra, Türkiye’de giderek yaygınlaşan ancak henüz hukuki bir altyapısı olmayan birçok katılım mekanizması da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, 2010-2013 yıllarını kapsayan, “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme İçin Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi (KENTGES)” kapsamında, yerelde katılımcı yönetim anlayışı kapsamında “Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim” komisyonu oluşturulmuştur. Türkiye’de uygulanan ve uygulanması beklenen politikaların birer yansıması olan kalkınma planlarında, “Katılım” konusunda önemli konulara yer verilmiştir. 1996 yılında ilk olarak Muğla’da uygulanan TUMİKOM (Türkiye Milletvekillerini ve Seçilmişleri İzleme Komiteleri) aracılığıyla milletvekillerinin faaliyet ve performanslarının takip edilmesi, değerlendirilmesi ve bu değerlendirme neticesinde bir sivil denetiminin sağlanabilmesini amaçlanmıştır (www.tumikom.org, www.tu-mikom.org). SEDAM (Semt Danışma Meclisleri), demokrasi ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi amacıyla ilk olarak 1994 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanmaya başlanmış, kent konseyi için zemin hazırlamıştır (Emini ve Sancak, 2018: 83). Türkiye’de katılımcı bütçe uygulamasının ilk örneği 2006 yılında Çanakkale Belediyesinde ve “Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi” kapsamında Uşak İl Özel İdaresinde de gerçekleştirilmiştir. Vatandaşların katılımı esas alınarak hazırlanan bütçe diğer belediyelere de örnek teşkil etmiştir (Yılmaz, 2013: 2008-209).

Dünya geneline bakıldığında ise, yerel yönetimlerde pek çok yerel demokrasi uygulamasının uygulandığı görülmektedir. Örneğin yerel yönetimlerde etkin vatandaş denetimini sağlamak, vatandaşların yerel yönetimlere olan güvenini arttırmak, şeffaf, etkin ve hesap verebilir bir yerel yönetim anlayışı için “Filipinlerde geri çağırma, yerel girişim, referandum, katılımcı bütçeleme, Peru’da referandum, geri çağırma, yerel topluluk meclisleri, ihlal bildirme ve bilgilendirme hakkı, katılımcı bütçeleme, Güney Kore’de referandum, yurttaş girişimi, dilekçe hakkı, denetim isteme ve dava açma hakkı, katılımcı bütçeleme, ward komiteleri, Kenya’da online forumlar, kasaba toplantıları, hesapların yayınlanması, sektör çalışma grupları ve açık kapı politikası, Amerika’da referandum, yurttaş girişimi, geri çağırma, kasaba toplantıları, mahalle meclisleri, online forumlar, topluluk anketleri, Şili’de yerel komiteler ve topluluk örgütleri, katılımcı bütçeleme, Endonezya’da topluluk talepleri toplantıları, vatandaş rapor kartları, vatandaş şartları, imar, su yönetimi, eğitim gibi konularda düzenlenen toplantı ve forumlar, Brezilya’da ise topluluk meclisleri ve katılımcı bütçeleme” gibi pek çok yerel demokrasi uygulaması hayata geçirilmiştir (Erdoğan, 2019: 236; Sobacı & Köseoğlu, 2016: 85). Tüm bu yerel demokrasi uygulamalarına incelendiğinde Türkiye gibi başkanlık sistemi ile yönetilen ülkelerde vatandaşların imza toplama yoluyla seçtikleri kimseleri görev süreleri dolmadan görevlerinden almalarını sağlayan güçlü bir katılım mekanizması olan geri çağırma, vatandaşların herhangi bir yasayı doğrudan önerebildiği, yürürlüğe koyabildiği ya da değiştirebildiği yerel girişim (inisiyatif) ve vatandaşların bütçe ve mali konularda inisiyatif almalarını sağlayan katılımcı bütçeleme uygulamalarını kullandıkları görülmektedir. Türkiye’de de karar mekanizmalarına demokratik anlayışla uyumlu olarak halkın katılımını

sağlamak için geri çağırma, yerel girişim, referandum ve katılımcı bütçeleme gibi mekanizmaların eklenmesi faydalı olabilecektir.

YEREL YÖNETİMLERDE KATILIMCI MEKANİZMALAR VE TRABZON BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Trabzon ili Türkiye'deki 30 büyükşehir belediyesinden birisi olup, 18 ilçe ve 692 mahalleden oluşmaktadır. Nüfusu toplam 807 bin 903 kişidir (TÜİK, 2018). Trabzon Büyükşehir Belediyesi vatandaşların yerel karar alma süreçlerine katılımını sağlayan, yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirlik için birçok uygulama gerçekleştirmektedir. Çalışmada Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan katılım mekanizmaları üç ana başlık altında irdelenmiştir. Bu açıdan Kent Konseyi ve Bilgi Edinme Hakkı çerçevesinde belediyelerin uygulamaları; belediye hizmetlerine gönüllü katılım uygulaması ve e-belediyecilik temelinde halkla ilişkiler uygulamaları incelenmektedir.

Kent Konseyi Uygulaması

Türkiye'de en sık uygulanan yerel demokrasi uygulaması kent konseyleridir. Çeşitli alt meclislerden oluşan kent konseyleri Türkiye'nin hemen hemen her il ve ilçesinde kendine uygulama alanı bulmaktadır. Bugün Türkiye'de 380 kent konseyi aktif olarak varlığını sürdürmektedir (Can, 2019: 94). Trabzon Kent Konseyi; engelli, kadın, çocuk, emekli, muhtar ve gençlik meclisinden oluşarak; toplumun özellikle dezavantajlı gruplarının temsiline imkân sağlamakta ve gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarının temsilcileri, üniversitelerin, meslek örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının yetkilileri, vakıfların, sendikaların, muhtarların ve siyasi partilerin temsilcilerinden oluşan Trabzon Kent Konseyi bünyesindeki altı meclisin çatısı altında oluşturulan çalışma gruplarında, kentin ortak sorunları ele alınarak, ortak aklı, ortak değerler yargılarını ve kent kimliğini ortaya koyan proje ve faaliyetler gerçekleştirilmektedirler. Kadın-erkek eşitliği, şeffaflık ve gönüllülük temelinde faaliyet ve projeler gerçekleştiren bu çalışma grupları Trabzon Kent Konseyi'nin de temel birimleridir (Korkut, 2011: 150). Trabzon Kent Konseyi, "5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi'nde belirtilen hedefler doğrultusunda; Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Gündem 21 ve Habitat II'nin Sürdürülebilir ve Yaşanılabilir kılma ilkeleri bağlamında Trabzon kentinde; kent vizyonunun ve hemşehrlik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması, sosyal refahın geliştirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini hayata geçirmeye çalışan, yönetim eksenli katılımcı demokrasiyi esas alan ve sivil toplumu önceleyen" bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır (Kent Konseyleri Ulusal Raporu, 2012: 11).

Şekil 1. Kent Konseyi Organizasyon Şeması



Trabzon Kent Konseyi bünyesindeki meclislerin faaliyetlerine bakıldığında bu meclisler tarafından 2017 ve 2018 yılında 20 faaliyet gerçekleştirilmiş ve kent konseyi 8 temel faaliyette bulunmuştur. 2018 yılında ise kent konseyi tarafından 3 temel etkinlik gerçekleştirmiştir (Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017 ve 2018). Trabzon Kent Konseyi tarafından gerçekleştirilen etkinliklerin ve faaliyetlerin görece olarak az olduğu görülmektedir. Altı aktif meclisten oluşan bu konseylerin vatandaşların katılımını arttıracak birçok projeyi hayata geçirmesi beklenmektedir. Bunun içinde katılım mekanizması içerisinde önemli bir yer tutan çalışma grupları ve meclis sayılarının artırılması, bunların çalışmaları karar mekanizmalarına daha çok yansıtılarak çalışma şevk ve azimlerinin canlı tutulması, katılım süreçlerine ve konseyin etkinliğine olumlu etki edecektir (Uzun ve Kavanoz, 2018: 269).

Bilgi Edinme Uygulaması

Trabzon Büyükşehir Belediyesi bilgi edinme hakkı kapsamında, hem yazılı hem de elektronik (internet) ortamda vatandaşların istek, öneri ve şikâyet başvurularını almaktadırlar. Bu başvurularla ilgili yapılan tüm işlemler ise internet ortamından takip edilebilmektedir. Trabzon Büyükşehir Belediyesinin 2017 ve 2018 yıllık faaliyet raporuna bakıldığında, bilgi edinme kapsamında gerçekleşen işlemlere ilişkin yeterli veri bulunmamaktadır. Ancak faaliyet raporlarını incelediğimizde 2017 yılında Trabzon Büyükşehir Belediyesine 2118 adet BİMER, 143 adette CİMER'den şikâyet başvurusu geldiği görülmektedir (Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017). Trabzon gibi büyük bir şehirde BİMER ve CİMER'e yapılan başvuruların görece olarak az olduğu görülmektedir. Bunda Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanan Bordo-Mavi Masa projesinin etkin olarak işletilmesinin de önemli bir yer tuttuğu değerlendirilmektedir.

Halkla İlişkiler Uygulaması

Belediyelerin tarafından gerçekleştirilen halkla ilişkiler uygulamaları şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir belediye açısından önemli bir gösterge olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda belediyelerin, halkla ilişkiler birimlerine önemli yatırımlar

yaptığı görülmektedir. Özellikle yerel kamu hizmetlerin vatandaşla aktarımı konusunda basın ve halkla ilişkiler birimleri, en etkili araçlardan biri olarak kullanılmaktadır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı özelinde uygulanan bazı halkla ilişkiler uygulamaları şunlardır:

Bordo-Mavi Masa Projesi

Trabzon Büyükşehir Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Bordo-Mavi Masa vatandaşların belediye ile ilgili işlerini kolaylaştırmakta ve vatandaşların belediye ile ilgili her türlü talep ve şikâyetlerini kabul etmektedir. Telefon bankacılığını andıran, Alo 153 Çağrı Merkezi de bu faaliyet için tahsis edilmiştir. Belediye binasına gitmeden vatandaşların sorunlarını çözmek için bu uygulama kullanılmaktadır. Ayrıca 2017 yılında kullanıma açılan 0561 616 11 00 nolu Whatsapp Hattı'na da vatandaşlar tarafından anlık şikâyet ve talepler iletilmektedir. Bordo-Mavi Masa'da, vatandaşlarla yüz yüze görüşmeler yapılarak sorunlara çözüm bulunmaya ve hizmet verilmeye çalışılmaktadır. Bordo Mavi Masa bünyesinde hizmet veren Muhtarlar Masası ise Trabzon il genelinde bulunan 692 mahalle muhtarının talep, istek ve şikâyetlerini Büyükşehir Belediyesine bildirmesine yardımcı olmaktadır. 2011 yılında kurulan Trabzon Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Bordo-Mavi Masa'ya 2016 yılında 5149, 2017 yılında 5010 adet olmak üzere sekiz yıllık sürede yaklaşık 30.000 başvuru yapılmıştır. Çağrı merkezine yapılan 25.340 çağrı ise ilgili birimlere iletilmiştir. Bunun yanında Whatsapp İhbar Hattına gelen 5.120 adet talep ve şikâyet ilgili birimlere iletilerek işleme alınmıştır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi internet sayfasına yapılan tüm istek, talep ve şikâyetlerin de tespiti yapılarak ilgili birimlere gönderilmektedir (Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016, 2017 ve 2018).

Şekil 2. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Bordo Mavi Masa Uygulaması



Borda Mavi Masa'ya en çok şikâyet İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı ve Zabıta Daire Başkanlığı ile ilgili olarak yapılmıştır. Borda Mavi Masa uygulaması ile bürokrasi azaltılmakta, kaynak ve zaman tasarrufu sağlanmakta, sorunların çözümü için kullanılan araçlar ortadan kalkmakta, vatandaşla yerel yönetimler arasında karşılıklı güven ilişkisi kurulmakta, kurum içi ve halkın denetim sağlanmaktadır.

Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım

Gönüllülük, günümüzde kamu hizmetlerinin yürütülmesinde hizmet sunma ve hizmetlere katılma biçimi olarak kullanılmaktadır. Birçok ülkede bazı kamu hizmetleri gönüllü kişi ve kuruluşlarca üstlenilmiştir ve yürütülmektedir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55). Türkiye’de gönüllü katılım ile ilgili düzenlemeler 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile hayata geçirilmiştir (Şengül ve Çetinkaya, 2013: 4). Belediye Kanununun 77. maddesi ile İl Özel İdaresi Kanununun 65. maddesinde gönüllülük, “sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özörlülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” şeklinde düzenlenmiştir. Trabzon Büyükşehir Belediyesi’nde belediye hizmetlerine vatandaşların gönüllü katılımını teşvik etmek için 2015 yılında Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği çıkarmıştır. Bu çerçevede, “Belediye görev ve sorumluluklarına bağlı olarak yetki alanlarında; engellilere, çocuklara, kadınlara, gençlere, yaşlılara, yoksullara, kimsesizlere ve düşkünlere yönelik eğitim, sağlık ve sosyal hizmetleri, kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri, tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri, park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirletilmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri, ayrıca tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleri, zabıta, Trafik, İtfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri, başıboş ve sahipsiz hayvanlara yönelik hizmetleri, yapmak” üzere belediye bünyesinde gönüllüler çalıştırılmaya başlanmıştır (Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği, 2015).

Şekil 3. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Gönüllü Kartı



2017 ve 2018 yıllarında Trabzon Büyükşehir Belediyesi gönüllü katılım bağlamında başlattığı “gönüllüyüz hareketi” projesi kapsamında, vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımları ile ilgili olarak 16 etkinlik düzenlenmiştir. İftar programı, Uzungöl turizm farkındalık oluşturma etkinliği, peyzaj çalışması, huzurevi ziyareti, engellilere destek için konser, yardım kampanyaları ile vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımı gerçekleştirilmiştir (Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017 ve 2018).

E-Belediye Uygulaması

E-belediye, yerel yönetim birimleri ile vatandaşlar arasında iletişim ve bilgi alışverişi yolu ile etkili ve verimli kamu hizmeti sunumunun geliştirilmesini hedefleyen bir yerel demokrasi uygulamasıdır (Yıldırım ve Öner, 2004: 3-4). Son yıllarda teknolojiye meydana gelen değişimler, vatandaşların yerel yönetim kuruluşlarına gitmeden de yerel yönetimler ile ilgili sorunlarını, taleplerini ve işlemlerini yapabilecekleri mekanizmaların ön plana çıkmasına yol açmıştır. Belediyeler tarafından kullanılan e-belediye uygulamaları da bunlardan biridir. E-Belediye uygulaması, Bilgi İşlem Daire Başkanlığına bağlı olarak yürütülen faaliyetlerden biridir. Trabzon Büyükşehir Belediyesi hizmet üretim ve sunumunda bilgi iletişim teknolojilerinden etkin bir biçimde yararlanmaya çalışmaktadır. Bu çerçevede Trabzon Büyükşehir Belediyesi bilgi-iletişim teknolojilerinin sosyal ve kültürel değişime uyum sağlayabilme ve bu yönde gelişen talepleri karşılayabilme konusunda dijital teknolojiye büyük yatırım yapmaktadır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nde "Kent Bilgi Sistemi", adlandırılan bir proje uygulanmaktadır. Trabzon Büyükşehir Belediyesi, kurumsal tanıtım hizmeti, meclis kararlarının yayınlanması, stratejik planların yayınlanması, resmi başvurular için bilgi ve belge sunumu, e-bilgi edinme hizmeti, e-talep ve e-şikayet hizmeti, online tahsilat sistemi, mezarlık bilgi sistemi, arsa rayiç sorgulama, inşaat maliyet bedelleri, bina aşınma oranları, çevre temizlik tarifesi, çöp toplama saatleri, encümen kararları, evrak takip, su tarife bilgileri, şehir kameraları, acil telefonlar, e-imza, kent rehberi, vefat edenler, nöbetçi eczaneler gibi vatandaşların işlerini kolaylaştıran e-belediye uygulamaları ile bilgi, belge ve hizmet sunumu gerçekleştirmektedir. E-belediye uygulamaları ile Trabzon Büyükşehir Belediyesinin hedefi vatandaşların yerel hizmetlere 7/24 saatte ulaşabilmesini sağlamaktır.

Bütün bu uygulamaların yanında Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından vatandaşların yerel politik karar alma süreçlerine katılımını sağlamak üzere 2018 yılında meslek grupları ile 29, mahalle sakinleri ile 262, il ve ilçelerde ise 36 kez toplantı gerçekleştirilmiştir. 2018 yılı içerisinde vatandaşların belediye hizmetlerinden memnun olup olmadıklarına yönelik 2 anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Belediye faaliyetlerini duyurulması için 12 bülten çıkarılmış, 923 faaliyet ise vatandaşlara katılımları için duyurulmuştur (Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2018).

SONUÇ

Dünya genelinde bilgi, iletişim ve teknoloji gibi her alanlarda yaşanan hızlı değişim ve gelişim, ülkelerin yönetim anlayışlarında bir takım değişikliklere yol açmaktadır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışı yerini daha katılımcı, esnek, vatandaş odaklı, şeffaf, hesap verebilir ve denetlenebilir bir yönetim anlayışına bırakmıştır. Böylece vatandaşların yönetime katılma konusunda pasif katılımdan aktif katılıma geçilmiştir. Yeni yönetim anlayışı, vatandaşların politik karar alma süreçlerine aktif katılımı savunmakta ve demokratik siyasal kültürün toplumda yerleşmesine önem vermektedir. Bu çerçevede yerel katılım ile amaçlanan vatandaşların yerel karar alma süreçlerine katılımının teşvik edilmesi, alınan kararların ortak bir iradenin ürünü olarak çıkararak kamuoyu nezdinde kabul edilebilirliğinin artırılması, demokrasi kültürünün gelişmesi, halkın yerel yönetimleri denetleyebilmesi, şeffaf ve hesapverebilir bir yerel yönetim anlayışının yerleştirilmesidir.

Son yıllarda bütün yerel yönetim kuruluşlarının bir takım yerel katılım mekanizmaları ile vatandaşların görüş, istek ve taleplerini daha etkin bir şekilde alıp, değerlendirdiği görülmektedir. Türkiye’de de bu minvalde birçok yerel katılım mekanizması sistem içine entegre edilmiştir. Bunlardan en çok kullanılanı kent konseyleri, e-belediye uygulamaları ve vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımlarıdır. Demokrasinin gelişmiş olduğu modern ülkelere bakıldığında bu katılım mekanizmalarının yeterli olmadığı görülmektedir. Çünkü yerelde alınan kararlara vatandaşların daha aktif katılımının sağlanmadığı süreçlerde ihtiyaçlar ve sorunlar doğru tespit edilememekte, bu ihtiyaç ve sorunlara cevap verecek yerel kamu politikaları da sağlıklı bir şekilde geliştirilememektedir. Yine, yerel yönetimlerde katılım eksik olması yerel politikaların halk tarafından sahiplenilmesini, sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini de oldukça güç hale getirecektir (Akay, 2010: 4). Bunun içinde Türkiye’de özellikle yerel yönetimlerde katılım mekanizmaları vatandaşların ilgisini çekecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır. Bu konu, merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve üniversiteler ortak projelerde bir araya gelmelidirler.

KAYNAKÇA

- Akay, H. (2010). *Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Süreçler*. İstanbul: Türkiye Avrupa Vakfı.
- Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği (2015). <http://www.trabzon.bel.tr/upload/editor/Y%C3%96NETMEL%C4%B0KLER/B%C3%96Y%C3%96K%C5%9EEH%C4%B0R%20G%C3%96N%C3%96LL%C3%96KATILIM%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0%C4%9E%C4%B0.pdf> (Erişim Tarihi 17.06.2019).
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2016). <https://www.trabzon.bel.tr/upload/editor/FAAL%C4%B0YET%20RAPORLA/RI/2016/mobile/index.html> (Erişim Tarihi: 12.06.2019).
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2017). <https://www.trabzon.bel.tr/upload/editor/FAAL%C4%B0YET%20RAPORLA/RI/2017/2017.html> (Erişim Tarihi: 12.06.2019).
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2018). <http://www.trabzon.bel.tr/upload/editor/FAAL%C4%B0YET%20RAPORLA/RI/2018/mobile/index.html> (Erişim Tarihi 12.06.2019).
- Can, Y. (2019). *Türkiye’de Kent Konseylerinin Sosyal Medya Kullanımı ve Vatandaş Katılımı Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Çetinkaya, Ö. & Korlu, K. R. (2012). Yerel Demokrasinin Sağlanmasında Katılımcılık Süreci ve Kent Konseylerinin Rolü. *Maliye Dergisi*, 163, 95-117.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, (11(1), 53-64.
- Erdoğan, O. (2019). *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler*. Ankara: Sage Yayınları.

- Emini, T. F. ve Sancak, E. (2018). Yerel Yönetişim ve Halkla İlişkiler: Yerel Yönetimlerin Tanıma ve Tanıtma Yöntemleri Üzerine Bir Derleme. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 79-90.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 El Kitabı*, 2.bs., İstanbul: IULA-EMMEİ.
- İzci, İ. (2014). Katılımcı Yerel Yönetim: Genel Bir Bakış, İ. İzci içinde, *Katılımcı Yerel Yönetim*, İstanbul: Kalkeon Yayıncılık.
- Kalabalık, H. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetimler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karakuzulu, Z. (2015). *Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği*. http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semp6_43.pdf (Erişim Tarihi: 06.06.2019).
- Kaypak, Ş. (2012). Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8 (12),172-196
- Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kent Konseyleri Ulusal Raporu (2012). III. Türkiye Kent Konseyleri Buluşması. 29/30 Mart 2012, Çanakkale: Türkiye Kent Konseyleri Birliği.
- Korkut, H. (2011).Belediyelerde Yönetime Katılma ve Açıklık Algısı: Ümraniye ve Şişli Belediyeleri Örneği. *Öneri*, 9 (36), 147-167
- Kocaoğlu, U. B. & Bingöl, S. E. (2015). Belediye Hizmetlerinde Gönüllü Katılım: Konya Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 29, 53-62.
- Meriç, M. & Sakal, M.(2005). *Yerel Yönetimler ve Finansman*. Ankara: Birleşik Yayıncılık.
- Mutlu, F. (2015). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Demokrasi Anlayışı: Kâğıthane (İstanbul) İlçesi Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 473-486.
- Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. *Sayıştay Dergisi*, 57, 121-13.
- Tortop, N. (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sobacı, Z. M. & Köseoğlu, Ö. (2016). *Başkanlık Sisteminde Yerel Yönetimler: ABD, Brezilya, Şili, Endonezya ve Güney Kore*, İstanbul: Seta Yayınları.
- Uzun, A. & Kavanoz, E. S. (2018). Katılım ve Etkinlik Boyutları Açısından Kent Konseylerinin Değerlendirilmesi: Trabzon Büyükşehir Kent Konseyi Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(23), 251-271.
- Yalçındağ, S. (1996). *Belediyelerimiz ve Halkla İlişkiler*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- Yaylı, H. ve Pustu Y. (2008).Yerel Demokrasinin İlkeleri. *Karadeniz Araştırmaları*, 16, 133-153.
- Yıldırım, U. & Öner, Ş. (2004). *Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim-Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma: Türkiye’de E-Belediye Uygulamaları*. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, January, 3(1), 49-60.

Oğuzhan, E. (2019). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi Örneği. *BEÜ İİBF AİD.*, 4(2), 295-310.

Yılmaz, M. (2013). *Kamu Yönetiminde Katılım: Türkiye’de Yerel Düzeyde Uygulama Örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi (2017). *Faaliyet Raporu*. <http://www.trabzon.bel.tr/upload/editor/faaliyet%20raporlari/2017/2017.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2019).

5393 Sayılı Belediye Kanunu.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu.

www.trabzon.bel.tr

www.ombudsman.gov.tr

www.tumikom.org

www.tuik.gov.tr